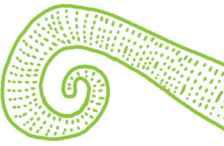

HET GROTE REPTIELEN BOEK

Sterrin Smalbrugge
met illustraties van Wendy Panders

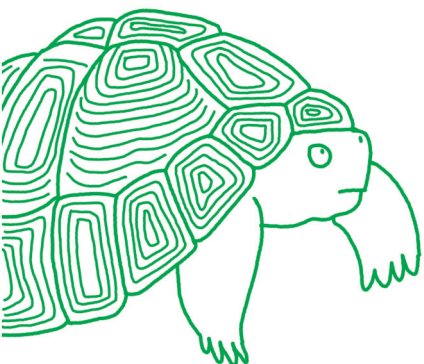
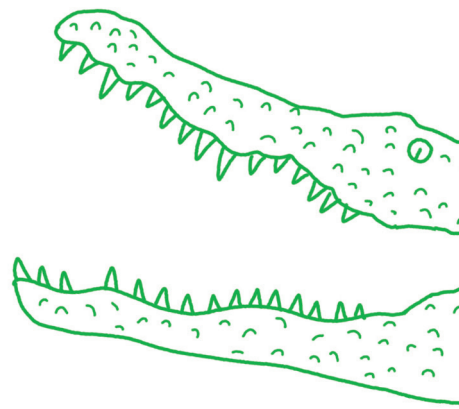
Sterrin Smalbrugge

HET GROTE REPTIELEN BOEK

Illustraties van Wendy Panders

Met foto's van reptielenfotograaf Matthijs Kuijpers en anderen

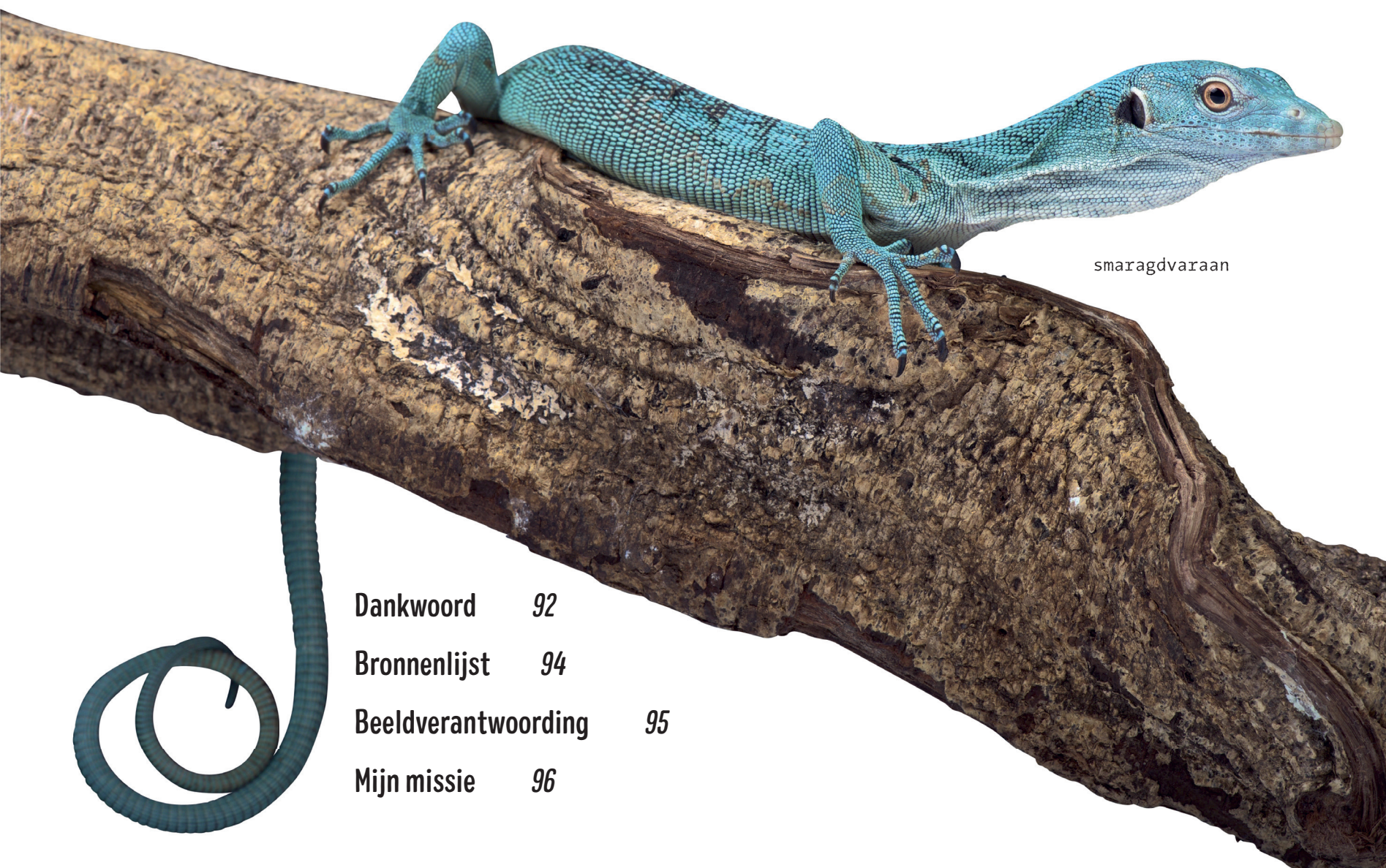
UITGEVERIJ LUITINGH-SIJTHOFF

INHOUD

- 1 Sterker dan de dino's 7
- 2 Koudbloedig?! Hoe overleef je als reptiel? 10
- 3 De huid 15
- 4 Te land, ter zee en in de lucht 18
- 5 Kom je uit een ei? 26
- 6 Het perfecte wapen: gif 29
- 7 De stamboom 37
- 8 Superhelden 55
- 9 Reptielen dicht bij huis 73
- 10 Doe de quiz! Ben jij een reptielenexpert? 84

smaragdvaraan

- Dankwoord 92
- Bronnenlijst 94
- Beeldverantwoording 95
- Mijn missie 96

STERKER DAN DE DINO'S

Reptielen zijn meesters in het overleven. Ze bestaan al heel lang: wetenschappers denken wel meer dan 300 miljoen jaar. De moderne mens – zoals jij en ik – loopt pas zo'n 200.000 jaar op de aarde rond. Nog geen kwart miljoen jaar dus!

WIST JE DAT...

... het kleinste en oudste deel van de menselijke hersenen 'reptielenbrein' heet? Je reptielenbrein regelt je ademhaling, hartslag en bloeddruk en is gericht op maar één ding: overleven!

HAGEDISSEN EN DINO'S

Hij was waarschijnlijk het allereerste reptiel dat op de aarde rondstruinde: de *Hylonomus lyelli*. Door zijn hagedisachtige uiterlijk ziet hij er wat gewoontjes uit, maar dit oerbeestje leefde dus wel al zo'n 315 miljoen jaar geleden! Hij woonde in de moerasbossen van Noord-Amerika en at waarschijnlijk insecten. Na de *Hylonomus lyelli* zijn er nog veel meer soorten reptielen bij gekomen, maar ook weer uitgestorven.

Ook andere diersoorten ontstonden en verdwenen weer. De bekendste zijn de dinosauriërs. In tegenstelling tot de nogal saai ogende *Hylonomus lyelli* waren veel van deze oerdieren door hun enorme afmetingen en woeste uiterlijk een stuk indrukwekkender om te zien. Niet voor niets waren deze grote landdieren heel lang de baas op aarde. Sommige aten planten, andere waren echte vleeseters. Het is niet bekend hoeveel soorten dinosauriërs er precies geleefd hebben. Er worden nog steeds nieuwe soorten ontdekt!

LANGE, IJZIGE WINTER

Zo'n 66 miljoen jaar geleden gebeurde er iets waardoor bijna alle dinosaurïers en veel andere dieren en planten uitstierven. Men denkt dat de oorzaak daarvan een meteorietinslag op aarde was, waardoor grote hoeveelheden stof en as in de lucht terechtkwamen. Er brak een lange, ijzige winter aan. Door het weinige zonlicht konden de planten moeilijk groeien. En als er geen of minder planten zijn, heeft dat gevolgen voor de rest van het leven op aarde. En dat is precies wat er aan de hand was! De hele voedselketen van planten en dieren stortte – *baf!* – als een kaartenhuis in elkaar. Driekwart van alle planten en dieren op aarde legde het loodje. Vooral de grote dieren waren het haasje. Daarom is het

WIST JE DAT...

... veren moderne schubben zijn?

extra bijzonder dat reptielen als de grote lederschildpad en krokodillen deze periode wél hebben overleefd en nog steeds op aarde te vinden zijn. Waarom juist zij die ramp overleefden? Dat is nog steeds een raadsel, maar wetenschappers hebben er wel allerlei ideeën over. Lederschildpadden en krokodillen zijn oersterk en kunnen met heel weinig eten toe. En bang voor veranderingen in hun leefomgeving zijn ze ook niet, ze passen zich makkelijk aan. Krokodillen hebben bovendien als voordeel dat ze niet bepaald kieskeurig zijn als het om eten gaat. Ze eten gewoon wat de pot schaft.

WIST JE DAT...

... de enige dino's die deze periode hebben overleefd vandaag de dag nog steeds rondlopen, eh... -vliegen? Je wist vast niet dat de kip in je achtertuin verre familie van de T-rex is!

De voedselketen: wie eet wie?

Een van de manieren om de natuur in te delen is door te kijken wie wie eet. Planten staan onder aan de voedselladder en worden gegeten door planteneters, zoals herten, konijnen en sommige insecten. Die planteneters staan weer op het menu van roofdieren, die op hun beurt het voedsel zijn van grotere roofdieren. Niet zo gek dus dat het uitsterven van een dier- of plantensoort bijna altijd gevolgen heeft voor de rest! Veel reptielen zijn zowel prooi- als roofdier. Ze zijn daarom vaak een belangrijke schakel in het ecosysteem.

WIST JE DAT...

... krokodillen nauwer verwant zijn aan vogels dan aan andere reptielen? Ze stammen namelijk af van dezelfde voorouder. Dat ze totaal niet op elkaar lijken komt doordat ze zich in een ander tempo en op verschillende manieren hebben ontwikkeld. Krokodillen 'evolueren', zoals dat heet, ontzettend langzaam en zijn niet veel veranderd. Vogels hebben zich juist heel snel ontwikkeld. Daardoor vliegen er vandaag de dag wel meer dan 10.000 soorten vogels rond!

VAN KLIMMERS TOT KRUIPERS

Er bestaan meer dan 10.000 soorten reptielen, de vogels niet eens meegerekend. En er worden nog steeds nieuwe soorten ontdekt. Er zijn klimmers, gravers, zwemmers, kruipers en zelfs zwervers. Ze komen op elk continent voor, behalve op Antarctica. Daar is het te koud. Maar in bijna elke andere omgeving voelen ze zich prima thuis. Van de dorre en droge Sahara tot de klamme Amazone en van de hete savannes tot de koude bossen in Zweden: overal vind je wel reptielen.

HELD OF SCHURK?

Mensen zijn al duizenden jaren gefascineerd door reptielen. Vooral door slangen. In de westerse cultuur wordt de slang vaak als symbool van de duivel gezien. Dit komt door het verhaal uit de Bijbel waarin een slang Eva verleidt tot het eten van het verboden fruit. Daarom heeft de arme slang geen al te best imago. Terwijl in diezelfde Bijbel ook deze woorden van Jezus staan: 'Wees wijs als een slang...' Dat dubbele gevoel over slangen

zie je ook terug in veel andere culturen. In India, bijvoorbeeld. Daar spelen cobra's een belangrijke rol in de Indiase cultuur. De *naga* is een boven-natuurlijk wezen dat verschillende vormen kan aannemen: soms helemaal cobra, soms half cobra en half mens, of soms helemaal mens. Ze worden aanbeden om hun wijsheid en staan ook bekend als beschermers. Maar ze worden ook door iedereen gevreesd. Want als ze boos zijn, kunnen ze een wind van malaria over het land blazen. Volgens de verhalen dan. In werkelijkheid verspreiden muggen malaria.

